

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНЬСЬКОГО»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

14-15 грудня, 2022 р.

м. Одеса

***Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених
із міжнародною участю***

Програма та матеріали виступів учасників

***ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ***

оточуючої дійсності, вчить розуміти себе та відчувати навколишній світ, реалізувати світовідчуття на більш якісно високому рівні.

Література:

1. Власюк М. Арт-терапія: зцілення мистецтвом / М. Власюк. – Психолог, 2005. – С. 9–11.
2. Вознесенська О. Особливості арт-терапії як методу. Психолог. 2005. №10. С. 5.
3. Кочерга О. В. Дитячі страхи і неврози / О. В. Кочерга // Розкажіть онуку. – 2009. – № 15-16. – С. 82-84.
4. Лебедева Л.Д. Арт-терапія в педагогіці: педагогіка, 2000. №9., С. 6–8.
5. Лозинська Є. Українське народознавство дітям дошкільного віку: метод. посібн. для дошкільн. закл. / Є. Лозинська. // Оріяна-Нова. – 2008. – С. 105–106.
6. Мирошниченко Н. Малювання як засіб корекції страху в дітей / Н. Мирошниченко // Психолог. – 2009. – № 47. – С. 21-23.
7. Шпонтан І. М. Долаємо дитячі страхи спільними зусиллями фахівців і батьків / І. М. Шпонтан // Безпека життєдіяльності. – 2011. – № 4. – С. 23- 25.

Овдієнко Валерія,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Науковий керівник: **Нівня Ганна,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-економічних дисциплін
Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна*

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Багато людей у світі та в Україні зокрема, щодня стикаються з гендерною нерівністю.

Інтереси та потреби різних соціальних груп (незалежно від їх розміру) повинні поважатися та бути гідно представлені у різних сферах суспільного життя, тому що це – основа демократичного суспільства. Фаховий аналіз ситуації дає можливість врахувати розмаїті погляди, інклюзивність (включеність) думок різних соціальних груп, чутливість і критичність. Гендерна нерівність — це ситуація, коли жінки й чоловіки унаслідок сексизму фактично не є рівними за правами, можливостями й уявленнями про них. Донині жінки гірше за чоловіків представлені в багатьох областях, включаючи наприклад роботу на шахтах, а також безпеку, освіту, можливості на ринку праці, політику, платню за рівноцінну роботу. Жінки також потерпають від гендерного насильства [4]. Багато з них щодня страждають від того, що їм доводиться доводити свою цінність в суспільстві.

Традиційно вважається, що жінки більш емоційні, нерозумні та не можуть виконувати функції керівника, а отже не здатні посісти місце у політичному житті суспільства. Але існує багато жінок, які досягли в політиці великих висот, наприклад, Ангела Меркель, Марта Еріка Алонсо Ідальго, Катеріна Брін, Єлизавета Друга та інші. Отже, жінки також можуть зробити великий внесок в політичну історію.

Ще одним прикладом хибних уявлень про можливості жінок є професії пожежних, поліцейських, механіків та працівників ремонтних установ. Вважається, що через надмірну емоційність і невміння приймати рішення в екстремальних ситуаціях жінкам не місце в даних сферах. Але в ХХІ столітті жінки гідно виконують всі ті обов'язки, які вважаються не жіночними та реалізуються в зазначених професіях.

Вищезгадане стосується також сфери наукової діяльності. В суспільній думці досі існує стереотип, згідно з яким жінка є менш розумною за чоловіка, і, відповідно, не може досягти успіху у науці. Але історія знає приклади жінок-науковців, які довели, що жінки зможуть все, якщо цього захочуть. Тут слід згадати Марі Складовську-Кюрі, Гіпатію Олександрійську, Розалінд Франклін та інших.

Феномен соціального виміру статі розглядається в межах гендерних студій – комплексу досліджень, базованих на соціально-конструктивістських методологічних засадах, які передбачають наступні основні ідеї: Гендерні відносини – це відносини влади, які містять нерівності, що «вбудовані» у соціальні інститути. Тобто, гендер – це не просто роль, яку ми граємо залежно від нашого бажання чи небажання. Гендер – це радше базова ідентичність, за якою люди визначають та позиціонують одне одного, відповідно до якої формуються соціальні очікування. Гендеру «навчаються» шляхом соціалізації і конструюють його протягом усього життя [4, с. 13-14].

Гендерна структура суспільства на мікрорівні стосується гендерних ідентичностей («прогривання» сценаріїв маскулінності або фемінності), а на макрорівні – інституцій. Причому усі суспільні інститути вважаються гендерованими (тобто, у них «вписані» певні правила поведінки, часто неформальні, щодо того, яке місце займають жінки і чоловіки та які ролі від них очікуються). Вивчати гендерні відносини у чотирьох інституціях суспільства (політиці, економіці, сім'ї та культурі) – підхід, який використовується для комплексного інституційного аналізу гендерних відносин у суспільстві [4, с. 10-11].

Одна з найбільших методологічних помилок – трактування гендерного підходу як такого, який ототожнюється із статево-рольовим: кожній статі відповідає «своя» роль, яку повинні виконувати чоловік або жінка. Наприклад, дівчаток навчають бути вправними господинями і люблячими матусями, а хлопчиків – захисниками країни і матеріальними «годувальниками» родини. Доцільно зазначити, що гендерні студії – це критичний підхід, який заперечує подібні думки про «винятковість» біологічного (біологічний детермінізм).

Біологічні відмінності між чоловіками і жінками не заперечуються, але підважуються як єдино можливі для пояснення гендерних ролей [4, с. 12-13].

Коли говорять про гендер, то мають на увазі насамперед нерівність, а не лише відмінність між чоловіками і жінками. Разом із нерівністю йдеться про ієрархію, стратифікацію і владу, яка вбудована у гендерні відносини. Гендерна теорія передбачає зміну соціальної реальності, мета якої – забезпечення гендерної рівності [4, с. 9-10].

Традиційні ресурси, за якими сегрегують жінок і чоловіків – це зовнішня краса і фізична сила. Від чоловіків суспільство очікує виконання важкої фізичної праці (якої із розвитком технологій стає усе менше), участі у бойових діях (хоча у сучасних війнах безпосередніх контактних боїв стає усе менше). Від жінки, відповідно, очікується бути красивою і сексуальною (із сучасними технологіями за участі таких ресурсів як гроші і час значно розширилися можливості «конструювання краси»).

Проблема таких Нібито логічних очікувань полягає в поляризації бачення маскулінності та фемінності, яке абсолютно не відповідає сучасному суспільному розвитку. Представники однієї статі відрізняються одне від одного, мають відмінні тіла. Зводити чоловіче тіло лише до фізичної сили чи жіноче – до краси – обмеження для більшості людей, які не можуть і не хочуть відповідати таким уявленням [4, с. 14-15]. У XXI столітті за виглядом і вбранням навіть не завжди можна відрізнити чоловіка від жінки. Наразі межі зовнішнього вигляду жінок і чоловіків стерті розмиті. Люди виражають себе, як захочуть та стають тими, ким захочуть.

Сьогодні існує багато рухів підтримку жінок та їх статусу в суспільстві, зокрема, фемінізм. Фемінізм – це низка політичних, суспільних рухів, ідеологій та теоретичних парадигм, спрямованих на досягнення політичної, економічної, культурної, особистої та соціальної рівності жінок із чоловіками. Він включає боротьбу з насильством проти жінок, мізогінією, сексизмом, гендерними стереотипами, створення можливостей для жінок у сфері освіти та праці. Кінцевою метою фемінізму є усунення сексизму та подолання гендерної нерівності. Феміністичний рух від свого зародження виступає за захист прав жінок. Йдеться про такі права як виборчі (голосувати та бути обраними у владу), трудові (здобувати освіту, працювати та отримувати справедливу (рівну з чоловіками) платню), володіння власністю, укладення договорів, рівні права у шлюбі (опіка над дітьми, декрети), репродуктивні (планувати сім'ю, контролювати народжуваність) [4, с. 16-17].

Фемінізм бореться з усіма формами насильства проти жінок і дівчат (передовсім сексуального і домашнього), за їх фізичну недоторканість, цілісність і здоров'я (проти таких практик, як калічення геніталій, «вбивства честі», спалювання наречених, селективні аборти, дитячі шлюби, проституція, баад).

За останні століття статус жінок помітно змінився. Те, що зараз сприймається як данність для жінок – можливість навчатися в університеті, право на спадок, виборче право, працевлаштування на ринку праці, репродуктивне планування тощо – виборювалося протягом довгих років у різних країнах світу. Саме фемінізму – явищу малознаному і «страшному» для більшості суспільства – слід завдячувати у такому прогресі [1]

Фемінізм – це водночас соціальна теорія і критика патріархату як несправедливого суспільного устрою та рух, який бореться за подолання гендерної несправедливості та дискримінації. Це боротьба за рівні права і можливості жінок і чоловіків, яка не містить у собі нічого радикального [1].

Фемінізм як напрямок не є однорідним. Це не тільки ліберальна течія. А й соціалістична (або марксистська), психоаналітична, радикальна, сепаратистська та інші. Існує «чорний» фемінізм, латиноамериканський, екофемінізм, мусульманський, фемінізм третього світу тощо. Фемінізм розглядають, беручи до уваги різноманітні культурні контексти, економічні, політичні і соціальні умови. Тому слід говорити радше про фемінізми, а не про одне явище. Прийнято (зокрема, на Заході) виділяти так звані три хвилі фемінізму – етапи боротьби жінок за свої права [4, с. 16-17].

Важливо зазначити, що представниками течії фемінізму є не лише жінки. Цей рух не отримав би розвитку без участі чоловіків. Окрім жіночого фемінізму на заході вже протягом кількох десятиліть існує також чоловічий фемінізм. Численні активісти та інтелектуали переконані, що патріархат і жорсткі гендерні ролі – це те, що гнітить усіх людей незалежно від статі [1].

Не зважаючи на зазначені рухи, проблема гендерної нерівності залишається актуальною у ХХІ столітті. Багато жінок і сьогодні бояться вийти на вулицю в темну пору доби. Представниці жіночої статі зазнають насильства та неповаги. У багатьох країнах нормальним вважається фізичне насильство над жінкою, ізоляція її від зовнішнього світу.

Суспільство змалку нав'язує людині безліч стереотипів, які толерують насильство щодо жінок та змушують їх приховувати факт насильства. «Б'є – значить любить», «тягає за коси – так виявляє свою увагу», «не вимітай сміття з дому», «всі так живуть», «сама винна, мовчи» - ось найрозповсюдженіші вислови, які чують дівчата та жінки, що зазнали насильства або знущань.

Також необхідно відзначити проблему заробітної плати. У чоловіків та жінок вона значно відрізняється. У середньому, жінки в Україні мають вищий рівень освіти, ніж чоловіки, але жінки, як правило, скупчуються на погано оплачуваних посадах і отримують тільки 70 % від середньостатистичної зарплатні чоловіків. Найбільший розрив у заробітній платі виявлено у фінансовій сфері, а найменший розрив – у сільському господарстві, де зарплата, як правило, значно нижча, ніж у всіх інших частинах економіки України [2; 5, с. 108].

Багато положень українського законодавства піддалися критиці міжнародних органів, оскільки вони створюють перешкоди для участі жінок на

місцевому ринку праці, а також обмежують економічні можливості жінок. Аналіз зібраних даних свідчить про те, що гендерна дискримінація в процесі найму є звичайною справою, попри заборону законодавством України. Як правило, жінкам, старшим 40 років, знайти роботу дуже важко, жінки звільняються частіше, ніж чоловіки, і часто зазнають сексуальних домагань на роботі. Тому українки надмірно представлені в неформальному секторі економіки, де вони виконують позадоговірну роботу, яка забезпечує їм основний дохід, але не дає права на пенсії чи інші соціальні виплати [2].

Документом, який запроваджує міжнародний стандарт захисту жінок від усіх форм насильства, в тому числі, домашнього та дозволяє створювати нові можливості міжнародного співробітництва для захисту громадян є «Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція)». Стамбульська конвенція є першою міжнародною угодою, де пояснюється поняття гендеру. Вона визнає насильство щодо жінок водночас і порушенням прав людини, і видом дискримінації, встановлює чіткий зв'язок між досягненням рівноправності між жінками і чоловіками, та викоріненням насильства над жінками [3].

Саме ця конвенція може захистити права жінки та надати їй впевненості. В суспільстві, де дотримуються права жінок, жінка не боїтиметься йти одна темною вулицею або заперечити чоловікові, який хоче обмежити її свободу.

Отже, гендерна нерівність – являє собою актуальну проблему сучасності. Через нерівність жінка не може повною мірою самореалізуватися, знайти себе і свою справу. У XXI столітті жінки прагнуть дати відсіч насильству та відстоювати власні права. Документом, який запроваджує міжнародний стандарт захисту прав жінок є «Стамбульська конвенція». Історія і сучасність доводять, що жінки зможуть досягти великих успіхів, якщо цього захочуть. Запорукою цього є викорінення із суспільної свідомості застарілих стереотипів та забезпечення в суспільстві рівних прав.

Література:

1. 10 запитань про фемінізм із Тамарою Марценюк // офіційний веб-портал організації "Amnesty International Ukraine". – Режим доступу: <https://www.amnesty.org.ua/10-zapytan-pro-feminizm-iz-tamaroyu-arczenyuk/#:~:text=%D0%97%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%81%20%D0%B6%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BA,%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2%20%D1%83%20%D1%80%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%85%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%83>.

(Дата звернення: 10.11.2022).

2. Гендерна нерівність в Україні // режим доступу: https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%BD%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.html. (Дата звернення 11.10.2022).
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) (електронний ресурс) Документ 994_001-11, чинний, поточна редакція — Ратифікація від 20.06.2022 // веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (Дата звернення: 10.11.2022).
4. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с.
5. Словська І. «Гендерна рівність» звучить як утопія? // Науковий існик Національної академії внутрішніх справ. 2021. № 2 (119). С. 107 – 112.

*Негрій Ольга, аспірантка 1 року навчання,
денної форми навчання, ОПП Дошкільна освіта,
спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник: **Ляпунова Валентина**,
доктор педагогічних наук, професор кафедри
дошкільна освіта і соціальна робота
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ ДІТЕЙ РАНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На етапі радикальних перетворень сучасного українського суспільства значно підвищується роль родини, як першого для дитини життєвого осередку, природного середовища її первинної соціалізації, засобу трансляції найважливіших соціальних та сімейних цінностей. У світлі цього в провідних нормативних документах (Конвенція про права дитини (1989), Всесвітня декларація «Про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей» (1990), Конституція України (1996), «Сімейний кодекс України» (2014), Закон України «Про охорону дитинства» (2001), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2012-2022 роки (2013), Концепція розвитку дітей раннього і дошкільного віку (2020), Державний стандарт дошкільної освіти України (БКДО, 2021), Національна докрина розвитку освіти, програми «Впевнений старт», «Діти України», «Дитина», «Дитина і довкілля», «Дитина у дошкільні роки», «Освіта», «Україна ХХІ століття», «Українське дошкілля», «Соняшник», «Стежина», «Малятко», «Я у Світі», тощо) підкреслюється, що кожна дитина